

Ervaring opdoen met de Toolbox Cirkelregio

Het ministerie van I&W wil in een aantal trajecten op praktische wijze de Toolbox Cirkelregio toepassen en de circulaire economie in de regio daarmee verder stimuleren en leren van de processen die daarbij plaatsvinden. In het kader van de City Deal Circulaire Stad heeft het ministerie van I&W een dergelijk traject - met ondersteuning van een extern adviseur - aan de deelnemende steden aan de City Deal aangeboden.

Van het aanbod van het ministerie van I&W hebben zes van de negen aan de City Deal deelnemende steden gebruik gemaakt: Apeldoorn, Den Haag, Dordrecht, Haarlemmermeer, Rotterdam en Utrecht. Aanvullend hebben deelgenomen: Amersfoort, Breda en Eindhoven. De steden die geen gebruik hebben gemaakt, hadden daar minder behoefte aan en/of geen tijd voor.

Drie fasen: ontdekken, ontwikkelen en ondernemen

De fase waarin regio's (en lokale partners en bedrijven) zich bevinden als het gaat om de transitie naar een circulaire economie verschilt sterk. Daarmee zijn ook de vragen en behoeften van elke regio anders. Waar sommige regio's nog behoefte hebben aan een uitgebreide analyse van grondstofstromen in hun gebied en de daaraan gerelateerde impacts en kansen ('Ontdekken' in de Toolbox), zijn in andere regio's de prioriteiten al gesteld en gaat het veel meer om ontwikkelen en uitvoeren van circulaire verdienmodellen ('Ontwikkelen' en 'Ondernemen' in de Toolbox).

Diezelfde spreiding vinden we ook terug binnen de steden die hebben deelgenomen aan dit traject. In navolgend figuur zijn de vragen die door steden zijn gesteld in het kader van dit project samengevat weergegeven. Dit geeft ook een beeld van de gebruiksmogelijkheden van de Toolbox en de verschillende modules daarvan. Aansluitend zijn de vragen nader beschreven.

Ontdekken

De module 'Ontdekken' in de Toolbox helpt om inzicht te geven in economische sectoren, spelers en materiaalstromen in de stad/gemeente/regio. Met dit inzicht kunnen steden strategische keuzes maken voor beleid en/of stakeholders betrekken voor 'actie'. De vragen van de steden in relatie tot deze module zijn als volgt, kort is daarbij ook de vervolgstap beschreven.

De gemeente **Amersfoort** heeft een Plan van Aanpak Circulaire Economie en een Uitvoeringsagenda Circulaire Economie 2018. Amersfoort richt zich op de bouw- en demontagesector. Ook circulair inkopen met focus op de bouw en GWW is een belangrijk thema. Naast deze sector wil de gemeente ook met andere sectoren aan de slag. Een systematische analyse van economische sectoren en stromen helpt om beargumenteerd keuzes te maken. Wat zijn de volgende thema's waar Amersfoort mee aan de slag kan en welke rol kan de gemeente spelen? In de sessie zijn kansrijke stromen/sectoren naar voren gekomen. Deze worden meegenomen in de bespreking met de nieuwe wethouder en de aanscherping van het uitvoeringprogramma.

Om de regionale economie te versterken heeft gemeente **Apeldoorn** economische topsectoren aangewezen om deze te ondersteunen en stimuleren. Het betreft: maakindustrie, zorg, ICT, toerisme en recreatie en transport en distributie. Bij de gemeente Apeldoorn is behoefte om binnen de topsectoren meer handvatten te hebben om aan de slag te gaan met circulaire economie. Enige tijd na de werksessie zijn partijen actief in de zorg bij elkaar gekomen om nadere stappen voor deze topsector uit te werken.

Gemeente **Eindhoven** heeft beleid met betrekking tot de circulaire economie vastgelegd in: “Op weg naar een circulaire economie 2018-2020” (2017). Op dit moment ontbreekt een systematisch inzicht in de belangrijke sectoren en stromen om de transitie te kunnen sturen en daarmee haar rol gericht invulling te geven. De gemeente wil graag beter inzicht verkrijgen in het belang en prioritering van sectoren en stromen. De resultaten van de sessie zijn input voor gesprek met twee wethouders, met aanknopingspunten voor vervolgactie rond kantoorhoudende organisaties, zorg en industrie.

Gemeente **Utrecht** legt de focus op circulair inkopen, bouw en ‘afval is grondstof’. Voor ‘circulair inkopen’ zijn tien productgroepen geselecteerd. Voor de ‘bouw’ zijn de nodige activiteiten in gang gezet; een beter beeld van het speelveld is nodig. De grote bevolkingsgroei in stad én regio vergt een veel snellere opschaling van met name private circulaire (ver-)bouwinitiatieven. Voor ‘afval is grondstof’ is weinig zicht op stromen bedrijfsafval. Dit heeft geleid tot de vragen: ‘hoe ziet het speelveld van de bouw er in Utrecht in detail uit?’, ‘wat zijn veelbelovende stromen bedrijfsafval in de gemeente?’ en ‘tot welke keuze en/of vervolgstappen leidt dit?’ Als vervolg worden de resultaten van de werksessie in bredere kring besproken, waarna ingezoomd wordt op verdere conclusies en vervolgacties voor de aanpak Utrecht Circulair.

Gemeente **Rotterdam** legt de focus bij ‘bedrijventerreinen’. Zij vraagt zich af hoe de animo zal zijn van aanwezige ondernemers om hieraan mee te werken (in de waan van de dag) en wil dat graag toetsen bij een lokaal (kleinschalig) bedrijventerrein. Ook ligt de vraag voor hoe bestaande (Rotterdamse) netwerken/gremia hierin kunnen samenwerken en/of het überhaupt zinvol is om zaken te combineren. Tijdens de sessie heeft PulsUp aangeboden om voor ieder van de deelnemende bedrijven 1 concrete circulaire vraag m.b.t. het eigen bedrijf op te willen pakken.

Gemeente **Den Haag** wil de Toolbox inhoudelijk leren kennen, zodat zij de toepassingsmogelijkheden kan ontdekken en kan gaan benutten. Daarnaast wil zij aftasten of i.s.m. een lokaal bedrijventerrein de Toolbox in te zetten is en hoe ondernemers hierop reageren. Tijdens de sessie is het idee opgevat om een vervolgsessie te organiseren met als focus industriële ondernemers, eventueel aangevuld met bouwgerelateerde bedrijven. Doel is een community te smeden van Haagse industriële bedrijven, die met elkaar willen ontwikkelen op circulair vlak.

Ontwikkelen

De module ‘Ontwikkelen’ in de Toolbox helpt bij het bijeenbrengen van gemotiveerde spelers uit de regio, zoals gemeenten, bedrijven en kennisinstellingen. De module bevat ‘kanskaarten’, best practices en business modellen die circulaire mogelijkheden helpen vertalen naar concrete voorstellen. De vragen van de steden in relatie tot deze module zijn als volgt:

Gemeente **Dordrecht** wil na een eerdere kennismaking met de Toolbox, waarin al over stromen etc. is gesproken, een vervolgstap zetten. Zij legt de nadruk op het ‘ontwikkelen’ van een bestaand idee: liggen er circulaire kansen in de buitenruimte op het vlak van betonnen elementen en hoe zijn die dan - in samenwerking met de hele keten die daarin actief is - te verzilveren? Naar aanleiding van de sessie gaat de gemeente betrokken partijen opnieuw bij elkaar te roepen om met elkaar een concreet project (vervanging van betonnen elementen in de openbare ruimte) zo circulair mogelijk aan te gaan pakken.

Gemeente **Breda** wil graag met het eigen vastgoed aan de slag. Zijn er circulaire mogelijkheden voor wat betreft het beheer van de gebouwen? Zijn de partijen genegen om hierover ideeën aan te dragen. Is er animo om hierin samen op te trekken. Welke hobbels liggen er dan? Wat zou de volgende stap kunnen zijn? Naar aanleiding van de werksessie gaat de gemeente intern bezien hoe de uitkomsten toe te passen in de gemeentelijke aanbestedingspraktijk.

Ondernemen

De module ‘Ondernemen’ in de Toolbox helpt bij het realiseren van circulaire initiatieven. De vragen van de steden in relatie tot deze module zijn als volgt:

In het duurzaamheidsplan 2015-2018 van gemeente **Haarlemmermeer** is opgenomen: ‘Het versterken en uitbouwen van een hoogwaardige woon-, werk-, leer- en leefomgeving door in te zetten op circulaire innovaties en kennisontwikkeling’. Er lopen inmiddels al ruim honderd initiatieven met een circulair aspect in de gemeente. De vraag van de gemeente is dan ook hoe te komen tot opschaling van proposities die zich de laatste jaren hebben ontwikkeld in de regio.